

Vasemmistohäiriköt hämmentävät politiikkaa

Yanis Varoufakis vetämä 2025-liike haluaa demokratisoida EU:n.

Syriza Kreikassa, Podemos Espanjassa, Jeremy Corbyn Britanniassa ja Bernie Sanders Yhdysvaltain esivaaleissa kyseenalaistavat perinteisiä vallankäyttäjiä. Onko kyse pelkistä tähdenlennoista? Aika näyttää heijastusvaikutukset.

Viimeisen vuoden aikana uusia vasemmistoliikkeitä ja vallankäyttäjiä on noussut politiikan parrasvaloihin haastamaan vakiintuneita poliittisia puolueita. Kreikassa vasemmistolainen Syriza voitti maata johtaneen konservatiivisen Nea Dimokratian (Uusi demokratia) ja puoluejohtaja **Alexis Tsipras** nousi pääministeriksi.

Samanaikaisesti vanha sosialidemokraattinen Pasok-puolue on kutistunut pienpuolueeksi. Pasokin tilannetta ei ole lainkaan helpottanut, että puolueen pitkäaikainen johtaja **Georgios Papandreou** on perustanut oman poliittisen ryhmittymän Kodiman eli Demokraattisten Sosialistien Liikkeen.

Espanjassa vanhojen puolueiden, sosialistien ja konservatiivien, rinnalle nousivat loppuvuodesta pidetyissä parlamenttivaaleissa vasemmistolainen Podemos-puolue ja keskustaliberaali Partido de la Ciudadanía. Viimeksi mainittu tunnetaan nimellä Ciudadanos eli kaupunkilaiset. Puolue ajaa siis kaupungeissa asuvien asioita ja korostaa yksilönvapautta.

Podemos-puolue syntyi, kun istuvan konservatiivihallituksen ja sen pääministeri **Mariano Rajoy**n talouspolitiikkaa arvostellut kansanliike järjestäytyi. Puolueen johtoon nousi

yliopistomaailmasta liikehdintään mukaan lähtenyt professori **Pablo Iglesias**. Puolue ajaa suoraa demokratiaa, hyvinvointivaltion tunnusmerkkejä ja talousjärjestelmän demokratisoimista. Samanaikaisesti Podemos kyseenalaistaa perinteisen sosialistipuolueen PSOEn.

Britannian perinteinen työväenpuolue Labour valitsi syksyllä kaikkien yllätykseksi johtajakseen puolueen vasemman laidan poliitikon **Jeremy Corbynin**. Yhdysvalloissa **Hillary Clintonin** presidenttiehdokkuuden polulle esteitä on asetellut puoluetoveri **Bernie Sanders**, joka kutsuu itseään demokraattiseksi sosialistiksi.

Uudet puolueet kiusallisia vanhoille

Puolueiden syntyyn ja muotoutumiseen vaikuttavat useat tekijät kuten maan historia, poliittinen ja taloudellinen tilanne sekä ylipäänsä kansalliset piirteet. Poliittisella liikehdinnällä on kuitenkin heijastusvaikutuksia. Tämän vuoksi niitä seuraavat niin sisarpuolueet kuin muutkin politiikasta kiinnostuneet tahot eri maissa. Vaaliasetelmat ja liikehdintä tarjoavat siihen hyvän mahdollisuuden.

Taloutta ja politiikkaa tutkiva **Lauri Holappa** Helsingin yliopistosta on seurannut Kreikan poliittista tilannetta ja Syrizan nousua maan johtoon. Hän ei pidä viisaana, että perinteiset puolueet jumittuvat perinteisiin kansainvälisiin yhteyksiinsä. Sosialidemokraatit esimerkiksi suosivat kansainvälisen verkostonsa Sosialistisen Internationaalin jäseniä, vaikka monissa maissa nousee uusia vasemmistolaisia ryhmiä haastamaan usein pitkäaikaisen vallan ryvettämiä puolueita. Hyvä esimerkki tästä on Pasok Kreikassa. Vanha valtaa pitävä puolue on kutistunut RKP:n kokoiseksi pikkupuolueeksi.

– SDP ei koe Syrizaa sisarpuolueeksi, vaikka sen ohjelma on varsin sosialidemokraattinen, Holappa sanoo.

Monissa maissa uudet vasemmistopuolueet ovat hänen mielestään tavoitteiltaan usein sosialidemokraattisempia kuin perinteiset demaripuolueet. Puolueiden ohjelmista löytyvät tutut hyvinvointivaltion kulmakivet.

– Uudet puolueet koetaan ehkä kiusallisena vallassa pitkään olleissa demaripuoleissa, koska vallan mukana ne ovat itse sulautuneet valtaeliittiin, Lauri Holappa arvioi.

Politiikka on perinteisissä sosialidemokraattisissa puolueissa Holapan mielestä muuttunut spinnaamiseksi, eräänlaiseksi tekniseksi suoritukseksi. Puoluekaadereita ei ole viime vuosina juuri noussut ammattiyhdistysliikkeestä tai järjestötyöstä. Yllättävän monelle toimijalle lobbausfirmat ja niiden ympärillä pyörivät yhteisöt ovat tutumpia kuin puolueen niin sanottu kenttä.

– Poliitiikka on kuitenkin kamppailua tavallisuudesta, Holappa muistuttaa.

POPULISMI PITÄÄ KÄÄNTÄÄ MYÖNTEISEKSI

Lauri Holappa puhuu kokonaisestetiikasta. Olennaista on olla kansanomainen kokonaisuudessaan. Hän ottaa esimerkiksi Yhdysvaltojen esivaaleissa pärjänneen Demokraattisen puolueen presidenttiehdokkaan Bernie Sandersin.

– Sanders on average guy, sellainen tavallisen näköinen äijä Vermontista.

Sandersin ohella Espanjan uusin vasemmistoliike Podemos puhuu kansankieltä eli populistisesti. Huonon kaiun saanut populismi-sana on siellä käännetty voitoksi.

– Suomalaiset demarit ovat kyllä melko kansanomaisia, mutta eivät kykene uskottaviin muutoksiin talouspolitiikassa, Holappa sanoo.

SDP on Holapan mielestä liiaksi kiinni valtiovarainministeriön ekonomisteissa. Hän muuttaisi talouspolitiikan linjaa ja painottaisi elvytystä sekä täystyöllisyyttä. Monesti ihmiset kokevat, että onnistuminen elämässä mitataan kuitenkin työn kautta. Työ antaa itsetuntoa toimeentulon ohella.

Holappa katsoo, että Vihreät pystyvät puhuttelemaan lähinnä kaupungeissa asuvaa koulutettua ja hyvätuloista keskiluokkaa. Vasemmistoliitossa taas ei juuri löydy kansanomaisuutta. Puolueen sisällä puhutaan työstä vapautumisesta, vaikka tavallinen kansalainen haluaisi löytää työtä ja turvata sillä toimeentulonsa.

Perussuomalaiset ovat Holapan mielestä eniten kansanomaisia, mutta puoleen viesti hallituksessa ei tue enää sen olemusta.

TYTYMÄTTÖMYYS SYNNYTTÄÄ LIIKEHDINTÄÄ

Onko vasemmistoliikehdinnällä vaikutusta Suomessa? Lauri Holappa on epäileväinen. Suomi on monipuoluemaa, joten uuden liikehdinnän ei tarvitse välttämättä kytkeytyä olemassa oleviin puolueisiin, kuten kaksipuoluejärjestelmissä. Suomalaisten vasemmistopuolueiden sisällä ei ole merkkejä, että uutta liikehdintää syntyisi.

Uusi liike tai puolue tarvitsee lähtökohtaisesti tyytymättömyyden tilan. Sellainen syntyi esimerkiksi Yhdysvalloissa 2007 olleen finanssikriisin seurauksena. Nuoret sukupolvet tunsivat itsensä petetyiksi, kun kalliissa yksityiskouluissa hankitut tutkinnot eivät taanneetkaan työtä ja menestystä. Tämän seurauksena syntyi muun muassa Occypy Wall Street -liike ja usko markkinatalouden kaikkivoipaisuuteen horjui. Sandersin kannattajissa on näitä nuoria. Hillary Clinton on heille liian elitistinen.

Nuoret pettyivät harjoitetun talouspolitiikan seurauksiin myös Kreikassa ja Espanjassa. Samoin kävi Britanniassa, jossa vasemmistosiiven Jeremy Corbyn nousi työväenpuolueen johtajaksi.

Kannattajakunta odottaa uuden puolueensa myös pärjäävän. Onhan siihen kohdistettu runsaasti odotuksia. Perustavaa laatua olevia muutoksia odotetaan vielä nopeasti.

Syrizan kannattajat pettyivät jo ensimmäisinä kuukausina, kun puolueen johto silloista

valtiovarainministeriä **Yanis Varoufakisia** lukuun ottamatta nöyrytyi ja hyväksyi Euroopan keskuspankin, EU:n ja Kansainvälisen valuuttarahaston vaatimukset leikkauksista.

– Se oli täydellinen epäonnistuminen, Holappa kuvaa Syrizan vetäytymistä vaalien alla tehdyistä lupauksista.

Puolueella ei ollut rohkeutta yrittää omaa vaihtoehtoa, jota Varoufakis oli valmistellut. Entinen valtiovarainministeri erosi hallituksesta ja lähti nostattamaan uutta vasemmistolaista 2025-kansanliikettä. Nyt hän hakee yhteyksiä muun muassa Espanjan Podemosista.

VAIKUTUKSET JÄÄVÄT VÄHÄISIKSI

Lauri Holappa ei usko Varoufakisin vetämän 2025-liikkeen saavan merkittävää vaikutusta aikaiseksi. Liike haluaa demokratisoida EU:n, mutta kuinka se tehdään kun ei ole olemassa eurojulkisuutta, on vain kansallisia julkisuuksia.

– Monikaan ei ymmärrä eurooppalaisuutta samalla lailla kuin Australiassa ja Yhdysvalloissa työskennellyt kosmopoliitti Varoufakis. Tuskin EU:sta hyötyneet eliititkään haluavat olla mukana demokraattisemmassa järjestelmässä, Holappa sanoo.

Holapasta se on sääli, koska kansallisella tasolla ei pystytä ratkaisemaan ongelmia, joita esimerkiksi ilmastonmuutos tuo tullessaan.

Nähtäväksi jää miten Yanis Varoufakis onnistuu 2025-liikkeen kasvattamisessa. Tai kuinka Syriza ponnistelee eteenpäin ja Podemos onnistuu löytämään yhteistyökumppaneita. Nopeasti järjestettävät uudet vaalit on aina riski puolueille.

*Teksti: Merja Leskinen
Lehtikuva/AFP/Tobias Schwarz*